

Зазначений підхід свідчить про вихід інтонаційного розвитку твору на новий шабель, і навіть – про появу нового мелодико-інтонаційного горизонту твору. Разом з тим, підстав трактувати останній восьмитакт як невеличку коду – недостатньо, як через незначні масштаби цього восьмитакту, так і компактність усієї композиції хору, що в сукупності складає 65 тактів. Так чи інакше, останній восьмитакт виконує функцію утвердження енергійного життєрадісного образу хору, а також – роль тонального та інтонаційного його завершення [3].

Висновки. Хор дівчат «Добрий вечір, паніматко» є яскравим прикладом хорового письма П. Ніщинського. У основу композиції покладено виразно фольклорний тематизм, на що вказує ритмічна формула основної теми, особливості голосоведення в хорі, специфіка оркестрової фактури, повторність і варіантна повторність, як основні принципи розвитку матеріалу. Водночас, композитор, в межах наявного драматичного сценарію не обмежується суто можливостями хору, а розбудовує розвинену хорову форму, як динамічну тричастинну композицію з розвитковою серединою мовного складу та видозміненою репризою. За допомогою цих прийомів і засобів однорідний жіночий хор перетворюється на невелику оперну сцену, сповнену активного музично-театрального розвитку, що вдало вписується в концепцію художнього цілого.

Література:

1. Пархоменко Л. Ніщинський Петро Іванович. Українська музична енциклопедія / Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ: ІМФЕ НАНУ, 2016. С. 281–284.
2. Коломоець О. М. Хорознавство. Київ: Либідь, 2001. 168 с.
3. Ніщинський П. Вечорниці: музика до драми «Назар Стодоля» Т. Шевченка: клавір. Київ: Музична Україна, 1969. 50 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-82>

СОНАТНА ТВОРЧІСТЬ Й. ГАЙДНА ТА Л. БЕТХОВЕНА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Леміш О. Л.

*студентка I курсу магістратури факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Соната – один із найважливіших жанрів інструментальної музики. Це камерно-інструментальний твір, побудований у формі циклу з трьох або чотирьох частин, контрастних за характером і темпом. Цей жанр

знайшов свій розквіт у творчості віденських класиків. Франц Йозеф Гайдн та Людвіг ван Бетховен, будучи представниками цієї епохи, зробили значний внесок у розвиток сонатного жанру. Їхні твори вирізняються не лише глибоким змістом, але й унікальним стилем, що робить їх порівняння актуальним та цікавим завданням.

Метою даного дослідження є порівняльний аналіз сонат № 8 A-dur (Ноб.XVI.5) ч. 1 Ф.Й. Гайдна та № 1 f-moll (No. 1, Op. 2) ч.1 Л. ван Бетховена з точки зору їх структури, тематизму, емоційної спрямованості та впливу на розвиток жанру.

Франц Йозеф Гайдн (1732–1809) – австрійський композитор, один з основоположників класичної сонати. Він написав близько 100 сонат для фортепіано, які вирізняються мелодійністю, чіткою структурою та елегантністю[7].

Людвіг ван Бетховен (1770–1827) – німецький композитор, один з основоположників романтизму. Він написав 32 сонати для фортепіано, які вважаються одними з найвидатніших творів в історії музики[3].

Проведемо порівняльний аналіз сонат [1], [2]:

Форма: Обидві сонати написані в традиційній сонатній формі, яка складається з експозиції, розробки, репризи та коди.

Експозиція: В експозиції сонати Ф.Й. Гайдна звучать дві головні теми: основна тема в тональності A-dur, співуча та грайлива, та побічна тема в тональності e-moll, більш спокійна та лірична. В експозиції сонати Л. ван Бетховена звучать дві головні теми: основна тема в тональності f-moll, драматична та патетична, та побічна тема в тональності C-dur, більш контрастна та динамічна.

Розробка: У розробці сонати Йозефа Гайдна теми розвиваються контрастно, використовуються різні модуляції та хроматизми. У розробці сонати Людвіга ван Бетховена теми розвиваються більш драматично, використовуються поліфонічні прийоми та імітації.

Реприза: В репрізі сонати Й. Гайдна теми звучать в основній тональності, але з деякими змінами. В репрізі сонати Бетховена теми звучать більш монументально, з використанням динамічних контрастів та агогічних прийомів.

Кода: Кода сонати Ф.Й. Гайдна підводить підсумок всім темам та завершує твір в урочистому настрої. Кода сонати Л. ван Бетховена більш драматична та експресивна, підкреслює трагічний характер твору.

Темп: Перша частина сонати Йозефа Гайдна в темпі Allegro moderato, а перша частина сонати Людвіга Бетховена – в темпі Allegro.

Тональність: Соната Й. Гайдна написана в тональності A-dur, а соната Л. ван Бетховена – в тональності f-moll.

Мелодія: Мелодія першої частини сонати Й. Гайдна співуча та грайлива, а мелодія першої частини сонати Л. ван Бетховена – драматична та патетична.

Фактура: Фактура першої частини сонати Йозефа Гайдна гомофонна, а фактура першої частини сонати Людвіга ван Бетховена – поліфонічна.

Гармонія: Гармонія першої частини сонати Ф.Й. Гайдна проста та чітка, з використанням функціональних гармоній. Гармонія першої частини сонати Л. ван Бетховена більш складна та хроматична, з використанням альтерацій та відхилень.

Динаміка: Динаміка першої частини сонати Й. Гайдна контрастна, але переважно використовується середня динаміка (*mezzo forte*). Динаміка першої частини сонати Людвіга Бетховена більш різноманітна, з використанням різких контрастів від *piano* до *forte*.

Агогіка: Агогіка першої частини сонати Ф.Й. Гайдна стримана, з використанням легкого *rubato*. Агогіка першої частини сонати Бетховена більш експресивна, з використанням *ritardando*, *accelerando* та інших прийомів.

Перші частини сонат Франца Йозефа Гайдна №8 A-dur (Ноб.XVI.5) та Людвіга ван Бетховена №1 f-moll (№. 1, Op. 2) мають спільну основу – традиційну сонатну форму (характеризуються чіткістю форми, логічністю розвитку музичних думок, використанням контрастних тем). Однак, вони відрізняються за характером музичного матеріалу, засобами музичної виразності та емоційним впливом. Соната Ф.Й. Гайдна більш світла, оптимістична та класично збалансована. Соната Л. ван Бетховена більш драматична, напружена та романтично забарвлена. Ці відмінності відображають різні стилістичні особливості творчості композиторів-класиків.

Ф. Й. Гайдн та Л. ван Бетховен по праву вважаються основоположниками класичної сонати. Їхні твори стали зразками для наслідування для багатьох наступних поколінь композиторів. Йозеф Гайдн вдосконалив структуру сонати, збагатив її тематику, а Людвіг ван Бетховен розширив емоційні можливості жанру, наповнив його драматизмом та глибиною.

Сонати Ф.Й. Гайдна та Л. ван Бетховена – це шедеври світової музичної культури, які й досі вражають своєю красою, глибиною та майстерністю. Порівняльний аналіз цих творів дозволяє краще зрозуміти еволюцію сонатного жанру в епоху віденського класицизму, а також оцінити унікальний внесок кожного з композиторів у його розвиток.

Література:

1. В. Степурко. Аналіз музичних творів. Київ, 2020. 140 с.
2. Жанрово-стильові особливості музики Людвіга ван Бетховена на прикладі фортепіанних сонат. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5609/1/>
3. Людвіг Ван Бетховен. Біографія. URL: calendate.com.ua/person/1150
4. Л.О. Касьяненко. Робота піаніста над фактурою. Одеса, 2019. 217 с.

5. М. Шурдак. Аналіз музичних творів. Теоретичний матеріал для практичної та самостійної роботи. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2022. 23 с.

6. Особливості вивчення сонатної форми на прикладі фортепіанних сонат Йозефа Гайдна. URL: <https://jak.bono.odessa.ua/articles/osoblivosti-vivchennja-sonatnoi-formi-na-prikladi.php>

7. Франц Йозеф Гайдн. Біографія. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-83>

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Мазур І. В.

*кандидат мистецтвознавства,
викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки
та методики музичної освіти
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна*

Сучасний етап розвитку та кардинального оновлення освітянського простору передбачає переосмислення багатьох питань мистецького спрямування, серед яких одним із пріоритетних вважається проблема активізації музичного мислення в умовах реформування та інноваційного оновлення усіх основних складових навчального процесу під час вивчення дисциплін мистецького спрямування у закладах вищої освіти.

Музика вважається явищем багатоаспектним, що передбачає наявність особливих компонентів, які визначають його сутність, змістовне навантаження і специфіку функціонування. Однією з важливих і основних функцій, які притаманні й властиві музичному мистецтву, є естетично-виховна. Це пов'язано і обумовлено тим впливом, який здійснюється на особистість конкретно визначеним видом мистецтва. Музика здатна наповнювати й збагачувати внутрішній світ людини різноманітними емоціями й почуттями, що сприятимуть її особистісному розвитку й духовному наповненню. Завдяки постійній взаємодії з творами музичного мистецтва, яка відбувається завдяки використанню різних видів музичної діяльності, формується естетичний смак, визначаються власні погляди й світоглядні позиції, відбувається процес особистісного осмислення та власної інтерпретації багатьох